

Vergaderjaar 2006–2007

30 131

Nieuwe regels betreffende maatschappelijke ondersteuning (Wet maatschappelijke ondersteuning)

Nr. 123

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 22 november 2006

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport¹ heeft op 31 oktober 2006 overleg gevoerd met staatssecretaris Ross-van Dorp van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over:

- **de brief van de staatssecretaris van VWS d.d. 18 oktober 2006 inzake de stand van zaken met betrekking tot de invoering van de WMO (30 131, nr. 110);**
- **de brief van de staatssecretaris van VWS d.d. 31 oktober 2006 inzake nadere informatie naar aanleiding van het algemeen overleg van 26 oktober 2006 over de WMO (30 131, nr. 122).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Mosterd** (CDA) is blij met de brieven van de staatssecretaris en de VNG over de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Voor de punten waarover in het vorige overleg zorgen waren, blijken redelijke oplossingen voorhanden te zijn. Er moet voor worden gezorgd dat mensen met een full package niets merken van het feit dat de overgang naar de zorgwaartefinanciering pas per 1 april 2007 plaatsvindt. De Kamer moet zeker de eerste tijd eens per kwartaal een voortgangsrapportage ontvangen over de uitvoering van de WMO. Er moet worden gegarandeerd dat de zorg per 1 januari 2007 beschikbaar is.

Medewerkers van thuiszorgorganisaties die vanwege de aanbesteding hun baan verliezen, moeten behouden blijven voor de zorg. Dat zou kunnen doordat thuiszorgorganisaties die de aanbesteding hebben binnengehaald, medewerkers van andere thuiszorgorganisaties in dienst nemen. Daarnaast zouden persoonsgebonden budgetten een oplossing kunnen bieden. Er kan ook worden geprobeerd om mensen via opleidingen in andere sectoren van de zorg te plaatsen. De staatssecretaris moet zich hiervoor inzetten.

Er is een heldere analyse van de kosten nodig. Als blijkt dat gemeenten straks buiten hun schuld geconfronteerd worden met extra kosten voor de uitvoering van de WMO, moet de rijksoverheid met oplossingen komen. De kwaliteit van de zorg is van groot belang. De staatssecretaris wil er met de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) en gemeenten op toezien dat de kwaliteit gehandhaafd blijft. Wellicht kan in dit kader nog eens worden

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Kalsbeek (PvdA), Buijs (CDA), Atsma (CDA), Arib (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Kant (SP), Blok (VVD), voorzitter, Smits (PvdA), Örgü (VVD), Verbeet (PvdA), Van Oerle-van der Horst (CDA), onder-voorzitter, Vergeer (SP), Vietsch (CDA), Joldersma (CDA), Varela (LPF), Van Heteren (PvdA), Smilde (CDA), Nawijn (LPF), Van Dijken (PvdA), Timmer (PvdA), Van Miltenburg (VVD), Hermans (LPF), Schippers (VVD), Omtzigt (CDA), Azough (GroenLinks), Koşer Kaya (D66), Van der Sande (VVD) en Van Oudenallen (Groep Van Oudenallen).
Plv. leden: Rouvoet (ChristenUnie), Verdaas (PvdA), Ferrier (CDA), Çörüz (CDA), Blom (PvdA), Halsema (GroenLinks), Gerkens (SP), Veenendaal (VVD), Hamer (PvdA), Weekers (VVD), Tjon-A-Ten (PvdA), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Ormel (CDA), Willemse-van der Ploeg (CDA), Waalkens (PvdA), Mosterd (CDA), Bussemaker (PvdA), Heemskerk (PvdA), Oplaat (VVD), Van Egerschot (VVD), Eski (CDA), Van Gent (GroenLinks), Bakker (D66) en Nijs (VVD).

bezien of een vorm van vrijwillige certificering kan worden opgezet door de branche. De heer Mosterd merkt nog op dat naast aanbesteding ook het Zeeuwse model een optie is voor gemeenten, dus het vaststellen van een prijs waar aanbieders op kunnen intekenen.

Mevrouw **Verbeet** (PvdA) merkt op dat de staatssecretaris systeemverantwoordelijk is voor de WMO en dus verantwoordelijk is voor de beschikbaarheid van voldoende budget, goede wetgeving en het voorkomen van schadelijke effecten voor de sector. Een groot probleem in de zorg is de beschikbaarheid van voldoende personeel. De berichten over ontslagen als gevolg van de invoering van de WMO zijn daarom zeer zorgelijk. De staatssecretaris moet de rust herstellen en de condities scheppen voor goede invoering van de wet. Haar brief van 31 oktober 2006 is niet concreet genoeg. De brief van de VNG was dat wel. Onderschrijft de staatssecretaris iedere letter van de brief van de VNG? Er zijn grote zorgen over de effecten van aanbesteden. Er is een verschil tussen keuzevrijheid en marktwerking. Keuzevrijheid moet leidend zijn. Verdere marktwerking is onwenselijk omdat de zorg veel te kwetsbaar is en marktwerking de positie van cliënten uit beeld brengt. Er zijn aanbestedingen bekend waarbij de cliënttevredenheid geen doorslaggevende rol speelde. In de brief staat dat er op dit moment juridische belemmeringen zijn die het stoppen met aanbesteden onmogelijk maken. Dat vergroot de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris voor de negatieve effecten op de werkgelegenheid. De werknemers moeten behouden blijven voor de sector.

Er bestaat enige zorg over de wisselwerking tussen de Sociale Verzekeringsbank (SVB), het Centraal Administratiekantoor Bijzondere Zorgkosten (CAK-BZ) en de zorgkantoren in de toekomst. Het CAK-BZ speelt niet in op de maatwerkgedachte die straks bij gemeenten aanwezig moet zijn. Dat betreft met name het soort rekeningen dat het CAK-BZ gaat sturen. Mevrouw Verbeet heeft ook begrepen dat het CAK-BZ en de SVB hoge bedragen in rekening gaan brengen aan gemeenten voor het verlenen van hun diensten. Dat werkt prijsopdrijvend. Wat gaat de staatssecretaris hieraan doen?

De gegevensuitwisseling tussen zorgkantoren en gemeenten verloopt dramatisch. De staatssecretaris garandeert in haar brief dat zich geen problemen meer zullen voordoen. Er zal een taskforce aan het werk worden gezet. Dat kost extra geld. Mevrouw Verbeet wil een keiharde garantie dat er geen fouten meer zullen worden gemaakt in de voorlichting en dat de kwaliteit van de voorlichting niet lijdt onder het feit dat zorgkantoren hun administratie niet op orde hebben. De gehele AWBZ is aangemerkt als groot project. Kunnen de zorgregistratie en de informatievoorziening op de agenda worden gezet van de eerstvolgende vergadering over de modernisering van de AWBZ?

De staatssecretaris moet toezeggen dat de periode waarin de verdeelsleutel wordt gehanteerd, kan worden verlengd wanneer blijkt dat de gemeenten meer tijd nodig hebben om zich voor te bereiden op de overgang naar de nieuwe situatie. Kan zij gemeenten waarin de aanbesteding moeilijk verloopt en het adagium dat de werknemer het werk volgt niet wordt gehanteerd actiever wijzen op de overgangperiode waarvan zij gebruik kunnen maken?

Mevrouw **Kant** (SP) zegt dat de introductie van marktwerking door het aanbesteden van thuiszorg door gemeenten meer kapot maakt dan haar lief is. Zij heeft het gevoel dat de staatssecretaris de gevolgen ervan zwaar onderschat. Er moet niet pas worden ingegrepen als alles mis is gegaan, maar nu al.

De dreigende ontslagen bij thuiszorgorganisaties als gevolg van de invoering van de WMO baren zorgen. De staatssecretaris zei in het vorige overleg dat deze mensen allemaal weer werk kunnen vinden in de zorg

omdat er in de toekomst veel mensen nodig zijn. Het probleem is echter dat een deel van het werk wordt overgenomen door mensen van schoonmaakbedrijven. Daarnaast is de kans groot dat mensen bij andere thuiszorgorganisaties tegen slechtere arbeidsvoorwaarden in dienst worden genomen omdat die organisaties voor een lager tarief moeten werken. Dat is onacceptabel. De aanbesteding met moet met spoed uit de wet worden gehaald. In de wet moet daarnaast een verplichting worden opgenomen om bij aanbesteding personeel over te nemen. De kwaliteit van de zorg is ook een probleem. Als de huishoudelijke verzorging die nu door de thuiszorg wordt geboden straks gedeeltelijk door schoonmaakbedrijven wordt uitgevoerd, zal de zorg van mindere kwaliteit zijn. Thuiszorgmedewerkers houden immers mensen in de gaten tijdens de uitvoering van de huishoudelijke werkzaamheden. De budgetten voor de subsidieregeling van diensten voor wonen met zorg zijn te laag in de overgangperiode. Er is een groep gehandicapten die geen indicatie Verblijf heeft, maar wel veel zorg nodig heeft. Deze mensen dreigen nu tussen de wal en het schip te raken. Welke maatregelen worden genomen op dit terrein?

Mevrouw **Azough** (GroenLinks) is van mening dat de staatssecretaris onvoldoende elan en enthousiasme toont voor de invoering van de WMO. Zij moet als systeemverantwoordelijke leiderschap tonen.

In de brief van 31 oktober 2006 staat dat er nog een analyse zal volgen van de cijfers van het CAK-BZ. De mail van de VNG geeft veel meer duidelijkheid over concrete maatregelen met betrekking tot de grote stijgingen in uren huishoudelijke verzorging in bepaalde gemeenten dan de brief van de staatssecretaris. Waarom geeft zij niet dezelfde duidelijkheid als de VNG? Worden de afspraken wel op dezelfde wijze geïnterpreteerd door de staatssecretaris en de VNG? De analyse zal in het voorjaar van 2007 beschikbaar zijn. Is het dan nog mogelijk om extra maatregelen te nemen? Als dan blijkt dat er meer geld nodig is, is dat dan meteen beschikbaar? Europese aanbesteding van de huishoudelijke hulp mag niet leiden tot grote breuken in de continuïteit van de zorg. In de brief van de staatssecretaris staan weinig concrete maatregelen ten aanzien van de dreigende ontslagen in de thuiszorg. In het voorjaar van 2007 zal een inventarisatie plaatsvinden. De vraag is of dat vroeg genoeg is om te repareren wat er de komende maanden dreigt te gebeuren. De VNG is geen voorstander van aanbesteden. Wellicht kan een compromis worden gevonden en kan de wet op dit punt alsnog worden gewijzigd.

De VNG stelde dat zij door de staatssecretaris werd gedwongen om de maximale eigen bijdrage te heffen. De staatssecretaris zei in het vorige overleg dat dit niet het geval is. Uit de brief van 31 oktober blijkt dat zij bakzeil heeft moeten halen en er alsnog voor heeft moeten zorgen dat de totale opbrengst van de eigen bijdragen geen 197 mln. hoeft te bedragen, maar 174 mln. Dit heeft tot gevolg dat gemeenten niet meer de maximale eigen bijdrage hoeven heffen. Er is immers gesteld dat de WMO niet mag leiden tot hogere kosten voor de zorg voor cliënten. Waardoor is de staatssecretaris van gedachten veranderd?

De staatssecretaris heeft een brief toegezegd naar aanleiding van de motie-Azough/Kraneveldt (30 131, nr. 88) over mantelzorg. Kan zij meer duidelijkheid geven over de inhoud van deze brief?

Mevrouw **Van Miltenburg** (VVD) heeft geen antwoord gekregen op haar vragen over de analyse van de cijfers. De brief van de VNG is duidelijk, maar interpreteert de staatssecretaris de gemaakte afspraken op dezelfde wijze? Gemeenten denken nu dat zij houden wat zij hebben en dat zij mogelijk wat meer krijgen. Zij gaan echter geen beleid maken op het mogelijke extra budget. Als dat het geval is, zijn er mensen die geen zorg krijgen doordat gemeenten heel krap beleid gaan maken. Dat is niet de bedoeling.

De staatssecretaris schrijft dat de VNG bereid is om met haar in overleg te treden over het toezicht van de IGZ op de kwaliteit van de zorg. Zij heeft altijd gezegd dat de huishoudelijke hulp onder toezicht valt van de IGZ. De VNG hoeft niet bereid te zijn om hierover te overleggen, want de IGZ valt direct onder de minister. De staatssecretaris moet de IGZ instructies geven over het toezicht op de kwaliteit van de huishoudelijke hulp. De gemeenten hebben daar niets mee te maken. De staatssecretaris is verantwoordelijk voor de kwaliteit. Het toezicht moet, zeker in het begin, streng zijn.

Er is toegezegd dat het contact tussen gemeenten en het CAK-BZ goed geregeld is. Er zijn echter signalen dat gemeenten op dit moment nog steeds niet weten via welk computersysteem zij gegevens aan het CAK-BZ moeten aanleveren over de hoeveelheid zorg die is afgenomen. Hoe wordt ervoor gezorgd dat gemeenten vanaf 2 januari 2007 die gegevens kunnen aanleveren zodat cliënten in februari een rekening krijgen voor de eigen bijdrage?

Volgens de staatssecretaris zitten er geen onwettigheden in de modelverordening van de VNG. Het is begrijpelijk dat zij afstand wil houden, maar zij mag er wel degelijk een mening over hebben. Er bestaat onduidelijkheid over de definitie van een individuele voorziening. Kan hier duidelijkheid over worden gegeven? Er is beloofd dat mensen met een full package buiten de WMO vallen. De staatssecretaris zegt nu dat zij er niets aan kan doen dat deze mensen alsnog onder de WMO komen te vallen. Het is aan mensen die in een woonzorgvoorziening wonen niet uit te leggen dat zij vier maanden lang huishoudelijke hulp zullen krijgen van iemand anders. Kan de staatssecretaris dit wel uitleggen?

Antwoord van de staatssecretaris

De **staatssecretaris** is nog steeds enthousiast over de invoering van de WMO en zij bespeurt dat enthousiasme ook in het veld. Er is in de praktijk echter wel een aantal zeer weerbarstige knelpunten geconstateerd. De vraag is hoe deze zo kunnen worden opgelost dat de bedoeling van de wet tot haar recht komt.

De Kamer is door de staatssecretaris en de VNG geïnformeerd over de resultaten van het bestuurlijk overleg van 30 oktober 2006. Dat overleg is goed verlopen. Alles is erop gericht om de invoering per 1 januari 2007 zo goed mogelijk te laten verlopen. Er kan echter niet worden gegarandeerd dat er helemaal geen fouten worden gemaakt. Er zijn met de VNG afspraken gemaakt over de beschikbaarheid van een goede achtervang. Als mensen vragen hebben of als er iets niet goed loopt, moet kunnen worden gehandeld. Het belang van de burger staat voorop. Er zijn afspraken met gemeenten gemaakt over het heffen van eigen bijdragen. Mensen die per 1 januari 2007 aangewezen zijn op hulp in de huishouding, moeten deze hulp kunnen krijgen. Vanuit dat perspectief zal het implementatiebureau Wmo doorgaan met zijn activiteiten. Gemeenten zullen worden ondersteund bij de implementatie van de WMO zodat zij optimaal in staat zijn om hun burgers te bedienen. De Kamer zal eens per kwartaal een voortgangsrapportage ontvangen. De subsidieregeling voor wonen met zorg zal worden gemonitord en hierover zal worden gerapporteerd in de kwartaalrapportage. Aan de hand van deze rapportage kan een debat plaatsvinden over het gebruik van deze regeling.

De staatssecretaris is systeemverantwoordelijk voor de uitvoering van de WMO, maar ook gemeenten zijn volgens de wet gehouden om kwalitatief goede zorg in te kopen. Er is afgesproken dat het ministerie en de VNG samen kijken naar de effectiviteit van het toezicht van de IGZ. Dat moet zo worden georganiseerd dat beide overheden een goed beeld krijgen van de uitvoering. Daarnaast moeten de uitkomsten van het toezicht van de IGZ bruikbaar zijn voor de gemeenten en het ministerie. Er moet een algemeen beeld worden gevormd, niet alleen een beeld op basis van

incidenten. Als er meldingen komen dat de kwaliteit van de hulpverlening in een bepaalde gemeente onder de maat is, moeten er maatregelen worden genomen. Er zou daarnaast met de branche kunnen worden gesproken over vrijwillige certificering. Certificering kan een goed hulpmiddel zijn bij contractering. Er moet nu vooral naar praktische oplossingen worden gezocht.

In Eindhoven loopt een pilot met betrekking tot ICT in de WMO. De uitkomsten daarvan zijn interessant. De vraag is hoe de informatie-uitwisseling met betrekking tot de WMO kan worden vormgegeven, ook in relatie met andere informatiestromen binnen gemeenten. Er moeten geen barrières in de gegevensuitwisseling zitten. Er zal op korte termijn een rondetafelconferentie worden georganiseerd over ICT, met name voor de langere termijn. De staatssecretaris zal de Kamer schriftelijk informeren over de maatregelen die voor de korte termijn op dit terrein zijn genomen. Hierin zullen ook de vragen over zorgregistratie en informatievoorziening worden beantwoord en zal worden ingegaan op de taken van het CAK-BZ. De toegezegde brief van CAK-BZ zal bij deze brief worden gevoegd. Gemeenten zullen worden gewezen op de mogelijkheden in de overgangperiode. Er zullen ook harde afspraken worden gemaakt over wat er moet gebeuren, bijvoorbeeld in een overgangsprotocol.

De brief over de motie-Azough/Kraneveldt (30 130, nr. 88) inzake mantelzorg zal op 1 november aan de Kamer worden gezonden. De motie zal niet geheel worden uitgevoerd. Door de aanneming van het amendement-Van der Vlies c.s. (30 306, nr. 30) bij het Belastingplan 2006 is via fiscale maatregelen al voorzien in een goede tegemoetkoming voor mantelzorgers. Als gevolg hiervan is 68 mln. bijgeschreven op de begroting van VWS. Er is geen geld om alle claims uit de motie te honoreren. De afgelopen jaren zijn de uitgaven ten behoeve van mantelzorgers verzevenvoudigd. In de brief staat duidelijk dat gemeenten in staat moeten zijn om de WMO uit te voeren, ook financieel. Er moet een goede analyse worden gemaakt zodat duidelijk wordt welke gemeenten voordeel hebben van deze wet en welke gemeenten er nadeel van ondervinden. Op basis daarvan moeten oplossingen worden gezocht. Deze analyse moet voor 1 maart klaar zijn, zodat eventuele oplossingen in de meicirculaire kunnen worden opgenomen.

Gemeenten moeten in elk geval een algemene voorziening treffen voor bijvoorbeeld mensen die uit het ziekenhuis komen en per direct huishoudelijke hulp nodig hebben. Een algemene voorziening kan in het licht van het artikel over het compensatiebeginsel voldoende maatwerk bieden. Als dat echter niet het geval is, zal een individuele voorziening moeten worden getroffen. Het individuele maatwerk zal echter nooit volledig worden vervangen door een algemene voorziening. Met betrekking tot het full package is op dit moment geen nieuwe informatie beschikbaar. Voor mensen die geen indicatie Verblijf hebben en wel veel zorg nodig hebben, zal de huishoudelijke verzorging worden geleverd door gemeenten. Er wordt niet verwacht dat dit problemen zal opleveren.

Het is niet aannemelijk dat er 20 000 ontslagen vallen als gevolg van de invoering van de WMO. Het is de bedoeling dat alle werknemers worden behouden voor de zorg. Er kan echter niet zomaar worden gesteld dat het werk dat wordt uitgevoerd door personeel van schoonmaakbedrijven, per definitie onder de maat is. Er zijn nu al samenwerkingsverbanden van thuiszorgorganisaties en schoonmaakbedrijven. Het personeel is goed geschoold voor het verrichten van dit specifieke werk. Het werk moet conform de kwaliteitseisen uit de wet worden uitgevoerd.

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Blok

